

بررسی رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران

علی رضا محمودی^۱

چکیده

این پژوهش به منظور تعیین میزان رضایت شغلی کتابداران کتابخانه‌های عمومی سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران در سال ۱۳۸۷ اجرا شده است. روش پژوهش، پیمایشی و اطلاعات از طریق پرسشنامه فراهم شده است، جامعه مورد مطالعه ۲۱۳ نفر متشکل از ۱۴۸ زن، ۶۵ مرد است. اطلاعات جمع‌آوری شده با استفاده از نرم افزار اکسل تجزیه و تحلیل شده است. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که میزان رضایت کتابداران از امکانات آموزشی، پژوهشی و ارتقاء شغلی کمتر از حد متوسط (بر اساس طیف لیکرت) در حالی که بقیه مولفه‌ها (امکانات رفاهی و مادی، روابط انسانی، امنیت شغلی، پایگاه اجتماعی، سیاست‌ها و خط مشی مدیریت، ماهیت کاری) بیشتر از حد متوسط بوده است. بنابراین فرضیه پژوهش مبنی بر رضایت شغلی بیش از ۵۰ درصد کتابداران کتابخانه‌های سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران، مورد تأیید قرار گرفته است.

کلیدواژه‌ها: رضایت شغلی، کتابداران، کتابخانه‌های عمومی، سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران.

مقدمه

و اطلاعاتی به کتابخانه‌ها، این کتابداران هستند که با دانش و تجربه کاری خود، منابع را ساماندهی کرده و به نحو احسن در دسترس مراجعان قرار می‌دهند، از سوی دیگر نقش نیروهای انسانی در سازمان‌ها قابل توجه است و به اندازه تعیین کننده است که دستیابی به اهداف سازمان در گرو به کارگیری نیروی انسانی متخصص است. این امر در سازمان‌های خدماتی مانند کتابخانه‌های عمومی از اهمیت بیشتری برخوردار است و کارآمدی و اثر بخشی این گونه سازمان‌ها، پیوند نزدیکی با چگونگی ارائه خدمات از سوی کارکنان دارد.

نظر به اهمیتی که، آرامش، امکانات رفاهی و مادی، امنیت شغلی، پایگاه اجتماعی و سیاست‌گذاری‌ها، در بازدهی مطلوب خدمات کتابداران تأثیر دارد و با توجه به اینکه کتابخانه‌های سازمان فرهنگی هنری نقش تعیین کننده‌ای در ارائه خدمات به مراجعان ایفا می‌کند، پژوهش در این زمینه یک ضرورت خاص است.

کتابخانه‌های عمومی دروازه محلی به دانش‌ها است. موقعیتی اساسی برای آموزش در تمام طول عمر، تصمیم‌گیری شایسته و متکی به خود، توسعه و پیشرفت فرهنگی را در افراد و گردهمایی‌ها جامعه فراهم می‌آورند. کتابخانه‌های عمومی از اهمیت علمی و فرهنگی ویژه‌ای برخوردارند، کاربرد بهینه و بهروری بیشتر این نهادها، دستیابی به اهداف علمی و فرهنگی جوامع را تسهیل می‌کند.

لذا، ابعاد فرهنگی هر جامعه‌ای بر کیفیت و ابعاد موضوعی کتابخانه‌های عمومی تأثیر می‌گذارد. امروزه هر گونه پیشرفت پژوهشی، آموزشی و فرهنگی در پایه فراهم کردن امکانات، تسهیلات و نیروی انسانی متخصص میسر است. در وضعیت فعلی با رشد و افزایش سریع مواد و منابع، ازدیاد مراجعه‌کننده و راه‌یابی تکنولوژی آموزشی

^۱ - کارشناس ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی و مدرس دانشگاه جامع

بیان مسئله

و متعادل شغلی براساس خواسته های معقول کتابداران کتابخانه ها دست یافت.

اهمیت کتابخانه های عمومی و لزوم برخورداری آنها از نیروی انسانی متخصص، مناسب، وضعیت مطلوب و نیز بهره‌وری هر چه بیشتر از این عوامل موجب می شود که نسبت به عملکرد این کتابخانه ها آگاهی یافته و پایه ای برای بهبود وضعیت موجود، ارزیابی و نیز برنامه ریزی بر مبنای صحیح استوار شود. نیروی انسانی یا عامل انسانی بی تردید مهمترین و ارزشمندترین عامل در یک سازمان است. نقش نیروی انسانی در پیشبرد امور جامعه دارای اهمیتی والا است و موثرترین رکن تحولات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی محسوب می شود.

کتابخانه های عمومی جزء جدائی ناپذیر اجتماع به شمار می آیند و انجام خدمات موثر در این کتابخانه ها به کتابداران وابسته است. در این راستا، رضایت شغلی کتابداران که از جایگاه مهمی در جامعه اطلاعاتی برخوردار است، بر کیفیت خدماتی که به انجام می رساند، اثر می گذارد. بر همین اساس به بررسی رضایت شغلی کتابداران کتابخانه های عمومی سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران پرداخته شد تا مشخص شود، تا چه حدی این کتابداران از حرفه خود رضایت دارند.

پرسشهای اساسی پژوهش:

- ۱- آیا کتابداران از امکانات رفاهی و مادی موجود راضی هستند؟
- ۲- آیا کتابداران از امکانات آموزشی، پژوهشی، و.. رضایت دارند؟
- ۳- کتابداران از روابط انسانی موجود در محیط کتابخانه تا چه حدی رضایت دارند؟
- ۴- آیا کتابداران از امنیت شغلی مناسبی برخوردار هستند؟
- ۵- آیا کتابداران دارای پایگاه اجتماعی مطلوبی می باشند؟
- ۶- آیا کتابداران از سیاست ها گذاری ها و خط مشی ها مدیران، رضایت کافی دارند؟
- ۷- آیا کتابداران تا چه حدی از بعد ماهیت کاری خود رضایت دارند؟

اهداف پژوهش:

هدف اصلی از این پژوهش، تعیین میزان رضایت شغلی کتابداران شاغل در کتابخانه های عمومی سازمان فرهنگی هنری می باشد. نتایج این پژوهش به سازمان فرهنگی هنری ارائه خواهد شد تا مدیران و دست اندرکاران را از نتایج این پژوهش آگاه سازد. بنابراین با نیازها و درخواست های کتابداران آشنا می شوند و به از میان برداشتن مشکلاتی که به نارضایتی شغلی منجر می شود، بپردازند. سپس مدیران با اتخاذ سیاست ها و خط مشی های صحیح و عملی، شرایط شغلی مطلوبی را برای کتابداران این کتابخانه ها فراهم کنند، تا اهداف سازمان، تامین ارائه خدمات مطلوب می باشد، تامین شود

فایده پژوهش:

با استناد به نتایج و یافته های به دست آمده از این پژوهش، می توان به مجموعه ای از دستور العمل ها و استانداردهای کلی در زمینه چگونگی ایجاد شرایط مطلوب

پیشینه پژوهش در داخل کشور:

در زمینه رضایت شغلی کتابداران در داخل کشور پژوهشهای انجام گرفته، ولی تعداد این پژوهشها اندک می باشد، از جمله پژوهشهای انجام شده، می توان به موارد زیر اشاره نمود:

دری منش (۱۳۷۴)، در پایانامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، تحت عنوان " بررسی میزان رضایت شغلی کتابداران کتابخانه های تخصصی شهر تهران" نتیجه گرفت که تعداد بیشتری از مردان کتابدار شاغل در کتابخانه های تخصصی شهر تهران، نسبت به زنان کتابدار شاغل در این مراکز، از شغل خود رضایت دارند و رضایت شغلی برحسب رشته تحصیلی اختلاف بسیار اندکی داشت ولی برحسب نوع کار، میزان رضایت در بخش مدیریت بیش از دیگر بخش ها بوده و با افزایش سابقه کار از رضایت شغلی به میزان بسیار کمی کاسته می شود. (دری منش، ۱۳۷۴)

نمی‌دهد. بیشترین رضایت کتابداران در هر دو جامعه مورد مطالعه، متغیر خدمت به جامعه و کمترین رضایت به متغیر مزایای شغلی مربوط می‌باشد و تنها از بعد شرایط فیزیکی و رفاهی، رضایت کتابداران دانشگاه‌های تابعه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری به نحو معنی‌داری بیش از کتابداران دانشگاه آزاد اسلامی است. (حریری، ۱۳۸۰)

حریری (۱۳۸۱) در پژوهشی دیگر بنام "تاثیر جنسیت و دیگر ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در رضایت کتابداران دانشگاهی" بررسی کرد، و به این نتایج دست یافت که زنان کتابدار به طور معنی‌داری کمتر از مردان از شغل خود رضایت دارند و رضایت شغلی در میان کتابداران برحسب سن، میزان تحصیلات، سابقه اشتغال در حرفه کتابداری، نوع استخدام، میزان دریافتی ماهانه، اشتغال به امور مدیریتی و دیگر امور کتابخانه به طور معنی‌داری متفاوت است. (حریری، ۱۳۸۱)

کهن (۱۳۸۲)، در پژوهشی تحت عنوان "رضایت شغلی کتابداران کتابخانه ملی ایران" به این نتیجه رسید که هیچ رابطه‌ای میان رضایت شغلی و متغیرهای جنسیت، مدرک تحصیلی، سابقه اشتغال، نوع استخدام و کاری که کتابداران انجام می‌دهند، وجود ندارد. این در حالی است که میان رضایت شغلی و رشته تحصیلی رابطه معنی‌داری وجود دارد و کسانی (۵۷/۴ درصد) که تحصیلات کتابداری داشته‌اند، نسبت به کسانی (۴۲/۶ درصد) که در رشته غیر کتابداری تحصیل کرده‌اند، رضایت بیشتری از خود نشان داده‌اند. همچنین میزان رضایت کتابداران از روابط انسانی موجود و سیاست‌ها و خط مشی مدیریت بیش از حد متوسط بوده است در حالیکه بقیه مولفه‌ها (امکانات رفاهی و مادی، امکانات آموزشی، ارتقا شغلی، امنیت شغلی و پایگاه اجتماعی) کمتر از حد متوسط است. (کهن، ۱۳۸۲)

پیشینه پژوهش در خارج از کشور:

با توجه به جستجوهای انجام شده در منابع قابل دسترس و موجود، از جمله پایگاه‌های اطلاعاتی مانند: ایزا، لیزا U.M.I. و شبکه جهانی اینترنت به چند تحقیق که با موضوع پژوهش مرتبط هستند، می‌توان اشاره نمود، ولی تاریخچه پژوهش‌های رضایت شغلی در حوزه کتابداری و کتابخانه، مطابق تحقیقات انجام شده به دهه ۱۹۷۰ بر

امین پور (۱۳۷۴)، در پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی، تحت عنوان "بررسی رابطه میان ویژگی‌های شخصیتی مدیران کتابخانه‌های دانشگاهی علوم پزشکی کشور با رضایت شغلی آنها" به این نتیجه رسید که سن، جنس، وضعیت تاهل و رشته تحصیلی (کتابداری و غیر کتابداری) با جنبه‌های مختلف رضایت شغلی رابطه معنی‌داری ندارد و در میان مدیران، آنهایی که دارای مدرک فوق دیپلم و دکترا بودند، بیش از دیگر گروه‌ها احساس امنیت شغلی می‌کردند. (امین پور، ۱۳۷۴)

محمدزاده (۱۳۷۸)، در پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی پزشکی تحت عنوان "بررسی و میزان رضایت شغلی نیروی انسانی شاغل در کتابخانه‌های تابعه دانشگاه‌های علوم پزشکی تهران، شهید بهشتی و ایران"، به این نتیجه دست یافت که فارغ‌التحصیلان کتابداری به خدمت در کتابخانه نسبت به دیگران کارکنان، علاقه بیشتری دارند و میزان رضایت شغلی در آنها بالاتر است و وضعیت تاهل افراد رابطه معنی‌داری با رضایت شغلی آنها ندارد و کارکنان رسمی نسبت به کارکنان پیمانی و قراردادی رضایت بیشتری دارند و رضایت شغلی با میزان حقوق و نیز امنیت شغلی دارای رابطه معنی‌داری است. (محمدزاده، ۱۳۷۸)

باقری (۱۳۷۸)، در پایان‌نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع‌رسانی که به "بررسی میزان رضایت شغلی کتابداران تخصصی و دانشگاهی (دولتی) شهرستان کرج" پرداخت و به این نتیجه رسید که بیشترین درصد از کتابداران مدرک دیپلم داشته‌اند و جمعاً ۵۰ درصد از کتابداران از شغل خود رضایت داشته‌اند و رضایت از امکانات رفاهی و بهداشتی، امکانات آموزشی، ارتقا شغلی و نیز امنیت شغلی پایین‌تر از حد متوسط قرار دارند. (باقری، ۱۳۷۸)

حریری (۱۳۸۰) در پژوهشی تحت عنوان "مقایسه رضایت شغلی کتابداران شاغل در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی و با سایر دانشگاه‌ها" که جمعاً ۷۳۰ نفر کتابدار بود، بر اساس یافته‌های پژوهش، رضایت شغلی در هر دو جامعه مورد مقایسه، اندکی پایین‌تر از حد متوسط است و مقایسه میانگین تفاوت معنی‌داری بین رضایت شغلی کتابداران دو جامعه مورد مقایسه نشان

شغلی کتابداران مرجع و فهرستویسان وجود ندارد، در حالی که فرضیه این پژوهش مبتنی بود بر رضایت بیشتر کتابداران شاغل در بخش مرجع نسبت به فهرست نویسان.

دلیا^۷ (۱۹۷۹) در مقاله ای تحت عنوان "عامل رضایت شغلی در بین کتابداران تازه کار"، نگرش های شغلی ۳۱۴ کتابدار فارغ التحصیل از شش دانشکده کتابداری که حدوداً بین شش تا هیجده ماه شروع به کار کتابداری کرده بودند، بررسی کرد و یافته های پژوهش نشان داد که تجربه کاری نیز به رضایت شغلی کتابداران موثر نبوده است.

اسکامل^۸ و اسرید^۹ (۱۹۸۰) در تحقیقی مشترک تحت عنوان "سن و استخدام به عنوان شایستگی رضایت شغلی" به این نتیجه دست یافتند که تفاوت معنا داری در رضایت شغلی گروه های سنی مختلف مشاهده نکردند.

نزوتی^{۱۰} (۱۹۸۷) در پژوهشی به نام "مطالعه تطبیقی رضایت شغلی کتابداران نیجریه" که در سطح ملی با همکاری ۳۴۲ کتابدار انجام گرفت. نشان داد که کتابداران از فنون و مزایای دریافتی، محیط فیزیکی کار و امکانات و فرصت های پیشرفت رضایت اندکی دارند و بیشترین رضایت آنها مربوط به متغیرهای استقلال، فعلیت و امنیت شغلی است.

هورن استین^{۱۱} (۱۹۹۳) در پژوهش خود تحت عنوان "رضایت شغلی کتابداران دانشگاهی" در امریکا که یک پژوهش ملی محسوب می شود، به این نتیجه دست یافت که کتابداران بیشترین رضایت را استفاده کنندگان کتابخانه و همکاران ابراز داشتند.

کایا^{۱۲} (۱۹۹۵) در تحقیق خود که "رضایت شغلی کتابداران در کشورهای در حال توسعه" نام داشت به این نتیجه رسید که در کتابخانه های دانشگاهی انکارا، کتابداران از جهت شرایط محیطی کار، انجام کار، کسب احترام از نظر وظیفه به انجام رسیده، تامین شغلی، ارتقا، دستمزد، پایگاه اجتماعی، خدمات اجتماعی و داشتن

می گردد. با توجه به حساسیت این موضوع، تحقیقات وسیعی در این زمینه صورت گرفته که به طور خلاصه به چند نمونه از آنها اشاره می شود:

پری بیل^۱ (۱۹۷۳) در پژوهشی تحت عنوان "رضایت شغلی در ارتباط با سطح شغل حرفه ای و اجرای" در یک کتابخانه دانشگاهی به این نتیجه رسید، که تفاوت معنا داری در رضایت شغلی، گروههای مختلف کتابخانه ای (گروه کارشناسی ارشد، گروه کتابداران دفتری، کتابداران فاقد مدرک تحصیلی) وجود ندارد.

رابرت^۲ (۱۹۷۳) در بررسی به نام "درجات کتابخانه ای دانشگاهی: بررسی گذشته تحصیلات تکمیلی دانشجویان کتابداری و اطلاع رسانی" به این نتیجه دست یافت که کتابداران با افزایش سابقه کار در کتابخانه های محل خدمت خود رضایت شغلی بیشتری از خود نشان می دهند.

وگن^۳ و دان^۴ (۱۹۷۴) در پژوهشی تحت عنوان "مطالعه رضایت در شش کتابخانه های دانشگاهی"، به این یافته ها دست یافتند، که سن، تاثیر پیش بینی کننده ای در رضایت شغلی کتابداران دارد و به طور کلی کتابداران جوان تر بیش از افراد مسن تر، از شغل خود ناراضی هستند.

واهما^۵ (۱۹۷۵) در بررسی خود تحت عنوان "رضایت شغلی کتابداران: مقایسه بین مردان و زنان، یافته های مورد نظر، نشان می دهد که در بین ۲۰۲ نفر کتابدار زن و مرد در بیست و سه کتابخانه دانشگاهی، رضایت زنان در زمینه های نیازهای ایمنی، احترام و خود شکوفایی کمتر از مردان و زنان از نظر نیازهای اجتماعی، مشابه یکدیگر هستند.

چو^۶ (۱۹۷۸) در مقاله پژوهشی خود تحت عنوان "مطالعه تطبیقی رضایت شغلی: فهرست نویسان و کتابداران مرجع در کتابخانه های دانشگاهی" که ۳۵۳ کتابدار متشکل از ۱۸۳ کتابدار مرجع و ۱۷۰ کتابدار بخش فهرستویس، نشان داد که تفاوت معنا داری در رضایت

7-D rlia

8 - Scaml

9 - Sread

10 - Nzotte

11 - Horenstein

12 - Kaya

1 - pry bil

2 - roberts

3 vaughn

4 -dunn

5- wahba

6- Chew

تهران، در جدولی مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت و ترتیب ارائه جداول، بر اساس پرسشهای اساسی پژوهش می باشد، که به آنها اشاره می شود.

اقتدار و مسولیت ناراضی اند ولی کتابداران شاغل در کتابخانه های تخصصی از شرایط بهتری برخوردار هستند

روش پژوهش و شیوه گرد آوری اطلاعات

در این پژوهش، از روش تحقیق پیمایشی توصیفی استفاده شده و برای گردآوری اطلاعات از روشهای کتابخانه ای و میدانی استفاده شده است.

ابزارهای گردآوری اطلاعات:

ابزارهای گرد آوری اطلاعات در این تحقیق، پرسشنامه سازمان یافته براساس معیارهای موجود (سیاهه واری) می باشد که از ۳۷ سوال تشکیل شده است.

محدودیت تحقیق:

چون این پژوهش جامع می باشد دارای محدودیتهای بوده است که عبارتند از:

پراکندگی مکانهای مورد مطالعه در تمام سطح شهر تهران، عدم پاسخگویی و همکاری نکردن بعضی از کتابداران به سوالات پرسشنامه.

جامعه آماری:

جامعه مورد مطالعه در این پژوهش، ۲۲۵ کتابدار، از ۷۰ کتابخانه سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران می باشد که باید از نظر رضایت شغلی به پرسشنامه های که طراحی شده بود، جواب می دادند که، در آخر به ۲۱۳ پرسشنامه پاسخ داده شد، یعنی در صد از کل جامعه مورد مطالعه به پرسشنامه پاسخ داده اند.

روش تجزیه و تحلیل اطلاعات:

در این پژوهش برای تجزیه و تحلیل اطلاعات آمار توصیفی، تنظیم جداول، توزیع فراوانی، نمودار و محاسبه درصد ها از نرم افزار اکسل (Excel) ولی برای میانگین و انحراف استاندارد از نرم افزار علوم اجتماعی (SPSS) استفاده شده است.

فرضیه پژوهش:

بیشتر از ۵۰ درصد از کتابداران، از شغل خود رضایت دارند.

یافته های پژوهش:

اطلاعات به دست آمده در مورد بررسی رضایت شغلی کتابداران کتابخانه های سازمان فرهنگی هنری شهرداری

جدول شماره ۱. توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر

حسب جنسیت

جنسیت	فراوانی	درصد
مرد	۶۵	۳۰/۵۲
زن	۱۴۸	۶۹/۴۸
جمع کل	۲۱۳	۱۰۰

با توجه به جدول ۱، از بین ۲۱۳ نفر کتابدار، حدود (۶۹/۴۸ درصد) از افراد مورد پژوهش را زنان تشکیل می دهد و (۳۰/۵۲ درصد) دیگر را مردان تشکیل می دهد و نتایج به دست آمده حاکی از آن است که کتابداران زن بیشترین کارکنان کتابخانه را تشکیل می دهد.

جدول شماره ۲. توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر

حسب مدرک تحصیلی

مدرک تحصیلی	فراوانی	درصد
دیپلم	۳۱	۱۴/۵۵
کاردانی	۲۸	۱۳/۱۴
کارشناسی	۱۴۱	۶۶/۱۹
کارشناسی ارشد	۱۲	۵/۶۳
دکتر	۰	۰
جمع کل	۲۱۳	۱۰۰

بر اساس مشاهدات جدول ۲، می توان گفت که، مدرک تحصیلی کارشناسی با (۶۶ /۱۹ درصد) بالاترین رقم و بعد از آن دارندگان مدرک تحصیلی دیپلم با (۱۴/۵۵ درصد) و کاردانی با (۱۳/۱۴ درصد) و کمترین آنها مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد با (۵ /۶۳ درصد) و دکتر با (۰) می باشد.

جدول شماره ۳. توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر

حسب رشته تحصیلی

رشته تحصیلی	فراوانی	درصد
کتابدار	۱۳۱	۶۱/۵
غیر کتابدار	۸۲	۳۸/۵
جمع کل	۲۱۳	۱۰۰

با توجه به جدول ۳، بالاترین جامعه آماری (۶۱/۵ درصد) دارای تحصیلات در رشته کتابداری دارای

با توجه به جدول ۵، کتابدارانی که در امور خدمات ترکیبی (خدمات فنی، خدمات عمومی و سرپرستی) مشغول به کار هستند با (۴۸/۳۵ درصد) بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده و بعد از آن خدمات عمومی با (۴۵/۰۷)، خدمات فنی با (۳۴/۲۷ درصد) و سرپرستی با (۳۴/۸۶ درصد) را تشکیل می دهند.

جدول شماره ۶. توزیع فراوانی حقوق و مزایای دریافتی

درصد	فراوانی	حقوق و مزایا
۲/۳۴	۵	کمتر از ۳۰۰ هزار
۲۳/۹۷	۵۱	۳۵۰-۳۰۰ هزار
۲۹/۵۷	۶۳	۴۰۰-۳۵۰ هزار
۲۹/۵۷	۶۳	۴۵۰-۴۰۰ هزار
۱۴/۵۵	۳۱	۵۰۰-۴۵۰ هزار
۱۰۰	۲۱۳	جمع کل

داده های جدول ۶، نشان می دهد که بالاترین حقوق و مزایا دریافتی با (۲۹/۵۷ درصد) برای کتابدارانی که با حقوق و مزایا ۳۵۰-۴۰۰ هزار و ۴۰۰-۴۵۰ هزار تومان هستند و کمترین حقوق و مزایای دریافتی با (۲/۳۴ درصد) برای کتابدارانی که کمتر از ۳۰۰ هزار تومان دریافت می کنند، می باشند.

جدول شماره ۷. میانگین رضایت از امکانات رفاهی و مادی

ردیف	محتوی سوال	بسیار کم		کم		زیاد		بسیار زیاد		میانگین ن	انحراف استاندارد
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۱	شرایط فیزیکی	۹۰	۴۲/۳۵	۴۱	۱۹/۲۴	۷۱	۵۴/۹۲	۰	۱۱	۲/۳۹	۱/۳۲
۲	تجهیزات موجود	۴۳	۲۰/۱۸	۵۰	۲۳/۴۷	۱۱۷	۵۴/۹۲	۱۰	۲	۲/۹۲	۱/۲۶
۳	امکانات رفاهی	۹۱	۴۲/۷۲	۴۰	۱۸/۷۷	۱۱۷	۵۴/۹۲	۰	۱۱	۳/۱۵	۰/۷۱
۴	حقوق و مزایای دریافتی	۴۰	۱۸/۷۷	۳۹	۱۸/۳۰	۱۱۱	۵۲/۱۱	۲	۲۱	۲/۹۸	۱/۳۲
۵	تناسب حقوق با حجم کار	۲	۰/۹۳	۲	۰/۹۳	۱۴۷	۶۹/۰۱	۳۹	۱۸/۳۰	۴/۰۲	۰/۶۸
۶	مزایای موجود	۴۰	۱۸/۷۷	۵۸	۲۷/۲۳	۱۰۹	۵۱/۱۷	۲	۴	۲/۸۸	۱/۲۵
	جمع کل	۳۰۶	۲۳/۹۳	۲۳۰	۱۷/۹۹	۷۱۸	۵۶/۱۷	۴۴	۲۰/۶۲	۱۳۷۰	۱۰۰

میانگین کل: ۱۸/۲۴ میانگین رضایت: ۳/۰۴

سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران توانسته است، امکانات رفاهی و مادی برای کتابداران فراهم کند که باعث رضایت مندی آنها از این زمینه ها شود.

تحصیلات می باشند و بقیه افراد که (۳۸/۵ درصد) هستند، دارای تحصیلات غیر کتابداری می باشند.

جدول شماره ۴. توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه بر

حسب سال اشتغال به کار

درصد	فراوانی	سابقه اشتغال به کار
۶/۱۱	۱۳	۱-۳ سال
۱۵/۹۶	۳۴	۳-۵ سال
۳۶/۶۱	۷۸	۵-۷ سال
۴۱/۳۲	۸۸	بیش از ۷ سال
۱۰۰	۲۱۳	جمع کل

با توجه به جدول ۴، تعداد کتابدارانی که سابقه کار آنها از ۷ سال به بالا می باشد، بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده اند (۴۱/۳۲ درصد) و بعد از آن کتابدارانی که سابقه آنها ۵ تا ۷ سال (۳۶/۶۱ درصد) را دارند.

جدول شماره ۵. توزیع فراوانی افراد مورد مطالعه

برحسب اشتغال به امور کتابخانه

درصد	فراوانی	محل فعالیت
۳۴/۲۷	۷۳	خدمات فنی
۴۵/۰۷	۹۶	خدمات عمومی
۳۲/۸۶	۷۰	امور سرپرستی
۴۸/۳۵	۱۰۳	خدمات ترکیبی

بر اساس جدول ۷، و پاسخ به سوال اول پژوهش، نتایج در این باره بیان کننده این است که میانگین رضایت در این مورد ۳/۰۴ می باشد که بالاتر از حد متوسط است (۲/۵) و می توان نتیجه گرفت که کتابخانه های عمومی

جدول شماره ۸. میانگین رضایت از امکانات آموزشی و پژوهشی و ارتقا شغلی

ردیف	محتوی سوال	بسیار کم		کم		زیاد		بسیار زیاد		بی‌جواب		میانگین	انحراف استاندارد
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۱	امکانات آموزشی	۳۰/۹۸	۶۶	۲۲/۳۳	۷۱	۲۴/۴۱	۵۲	۰	۰	۱۱/۲۶	۲۴	۲/۲۹	۱/۱۴
۲	اطلاع‌رسانی همایش‌ها...	۳۰/۹۸	۶۶	۳۲/۳۹	۶۹	۲۴/۸۸	۵۳	۰	۰	۱۱/۷۳	۲۵	۲/۳	۱/۱۶
۳	حمایت از تالیف	۲۲/۰۶	۴۷	۲۶/۷۶	۵۷	۲۶/۲۹	۵۶	۶	۲/۸۱	۲۲/۰۶	۴۷	۲/۶۱	۱/۱۹
۴	فرصت ادامه تحصیل	۳۸/۰۲	۸۱	۲۵/۳۵	۵۴	۲۴/۸۸	۵۳	۳	۱/۴۰	۱۰/۳۲	۲۲	۲/۲۶	۱/۲۴
۵	فرصت ارتقا دانش	۳۱/۴۵	۶۷	۳۳/۸۰	۷۲	۲۸/۶۳	۶۱	۱	۱/۴۶	۵/۶۳	۱۲	۲/۳۲	۱/۲۲
۶	ارتقا شغلی	۱۷/۳۷	۳۷	۳۲/۸۶	۷۰	۲۲/۹۴	۵۱	۳	۱/۴۰	۲۴/۴۱	۵۲	۲/۶	۱/۰۴
جمع کل		۲۸/۴۷	۲۶۴	۳۰/۷۴	۳۹۳	۲۵/۵۰	۳۲۶	۱۳	۱/۰۱	۱۴/۲۳	۱۸۲	۱۰۰ - ۱۲۷۸	

میانگین کل: ۱۴/۳۸ میانگین رضایت: ۲/۳۹

سازمان می‌شود. نتایج پژوهش در این زمینه نشان دهنده آن است که رضایت در این زمینه (۲/۳۹) می‌باشد که از حد متوسط آن کمتر است و کتابخانه‌های عمومی سازمان فرهنگی هنری برای ارتقا و سطح دانش و مهارت کتابداران خود تلاش زیادی انجام نداده‌اند که این خود جای نگرانی دارد و در این زمینه کتابداران رضایت کافی ندارند.

با توجه به اطلاعات مندرج در جدول ۸، و پاسخ به سوال دوم پژوهش، فراهم آوردن امکانات آموزشی و پژوهشی و ارتقا علمی از طریق آموزشهای کوتاه مدت، حمایت از فعالیتهای پژوهشی و تالیفی کتابداران، فرصت برای ادامه تحصیل و... برای کتابداران یک امر ضروری است. از سوی دیگر فراهم آوردن بستری برای شکوفایی و خلاقیت در یک سازمان برای نیروی انسانی خیلی مهم می‌باشد و توجه به آن باعث پیشرفت و پیشبرد اهداف

جدول شماره ۹. میانگین رضایت از روابط انسانی

ردیف	محتوی سوال	بسیار کم		کم		زیاد		بسیار زیاد		بی‌جواب		میانگین	انحراف استاندارد
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۱	رابطه کتابداران	۱۲۰	۳	۴۶	۱	۵۶/۳۳	۱۲	۷۳	۳۴/۲۷	۱۶	۱۷/۵۱	۴۲	۱۰۳
۲	برخورد اخلاقی مدیر با کتابداران	۱۴۰	۳	۵۱/۶	۱۱	۵۲/۱۱	۱۱۱	۵۲	۲۴/۴۱	۳۶	۱۶/۹۰	۳۱	۲۵
۳	قدرت‌سناسی	۴۶	۱	۱۴۰	۳	۵۹/۱۵	۱۲۶	۷۵	۳۵/۲۱	۸	۳/۷۵	۴/۲۴	۸۳
۴	روحیه همکاری	۱۸۷	۴	۷۰/۹۸	۱۷	۶۱/۰۳	۱۳۰	۵۲	۲۴/۴۱	۱۰	۴/۶۹	۳/۹	۱۱۸
جمع کل		۱۲۸	۱۱	۳۷۵	۲۳	۵۷/۱۵	۴۸۷	۲۵۲	۲۹/۵۷	۷۰	۸/۲۱	۱۰۰ - ۸۶۳	

میانگین کل: ۱۵/۴۲ میانگین رضایت: ۳/۸۶

می‌شود. مطابق جدول ۹، و پاسخ به سوال سوم پژوهش، نتایج حاصل از پژوهش در این زمینه نشان می‌دهد که رضایت کتابداران از مقوله روابط انسانی (۳/۸۶) می‌باشد که بالاتر از حد متوسط (۲/۵) است، و در این زمینه جای امیدواری باقی است که روابط انسانی خوبی در این کتابخانه‌ها در بین کتابداران هنوز برقرار است.

کار در یک محیط دوستانه و خوب، موجب آرامش و اطمینان خاطر می‌شود و سبب می‌شود که کارکنان با روحیه و انگیزه بهتری کار را ادامه بدهند و همکار و هماهنگی لازم را در هر زمینه با هم داشته باشند. از سوی دیگر برخورد خوب و دلگرم مدیران و سرپرستان و میزان قدرشناسی مخاطبان از کتابداران، باعث بهتر شدن کارها

جدول شماره ۱۰. میانگین رضایت از امنیت شغلی

ردیف	محتوی سوال	بسیار کم		کم		زیاد		بسیار زیاد		بی جواب		میانگین	انحراف استاندارد
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد		
۱	مزایای تعیین شده	۳۲	۱۵/۰۲	۳۷	۱۷/۳۷	۱۲۶	۵۹/۱۵	۱۴	۶/۵۷	۴	۱/۸۷	۳/۲	۱/۳۷
۲	احساس امنیت	۷۰	۳۲/۸۶	۴۷	۲۲/۰۶	۹۰	۴۲/۲۵	۴	۱/۸۷	۲	۰/۹۳	۲/۵۸	۱/۳۶
۳	رضایت از کار	۰	۰	۱	۰/۴۶	۱۱۸	۵۵/۳۹	۸۳	۳۸/۹۶	۱۱	۵/۱۶	۴/۳۲	۰/۶۲
جمع کل		۱۰۲	۱۵/۹۶	۸۵	۱۳/۲۹	۲۲۰	۵۲/۲۶	۱۰۱	۱۵/۸	۱۷	۲/۶۵	۵۲۵	۱۰۰=
میانگین کل: ۱۰/۱ میانگین رضایت: ۳۳۶													

به میزان (۳/۳۶) می باشد که از حد متوسط آن بیشتر است و این نشان دهنده این است که شرایط موجود توانسته است، امنیت شغلی کتابداران را تامین کند.

با توجه به یافته های جدول ۱۰، مزایای تعیین شده، احساس ثبات کاری و رضایت از کار در کتابخانه، امنیت شغلی را به دنبال دارد و نتایج به دست آمده از این پژوهش، نشان می دهد که، امنیت شغلی در این کتابخانه ها

جدول شماره ۱۱. میانگین رضایت از پایگاه اجتماعی

ردیف	محتوی سوال	بسیار کم		کم		زیاد		بسیار زیاد		بی جواب		میانگین	انحراف استاندارد
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد		
۱	جایگاه ازدید مراجعان	۳۳	۱۵/۴۹	۴۶	۲۱/۵۹	۱۰۸	۵۰/۷۰	۱۱	۵/۱۶	۱۵	۷/۰۴	۳/۰۸	۱/۲۵
۲	جایگاه ازدید کتابداران	۳۵	۱۶/۴۳	۵۷	۲۶/۷۶	۱۱۴	۵۳/۵۲	۴	۱/۸۷	۳	۱/۴۰	۲/۱۹	۱/۴
۳	جایگاه ازدید سازمان	۲۹	۱۳/۶۱	۴۸	۲۲/۵۳	۹۹	۴۶/۲۷	۱۲	۵/۶۳	۲۵	۱۱/۷۳	۳/۰۷	۱/۲
جمع کل		۹۷	۱۵/۱۷	۱۵۱	۲۳/۶۲	۳۲۱	۵۰/۳۳	۳۷	۴/۲۲	۴۳	۶/۷۲	۶۳۹	۱۰۰=
میانگین کل: ۹/۰۵ میانگین رضایت: ۳/۰۱													

(۳/۰۱) می باشد، که از حد متوسط میانگین رضایت آن بیشتر می باشد. این نشان دهنده آن است که کتابداران از این زمینه احساس می کنند به آنها خوب توجه می شود و شغل مورد نظرشان دارای پایگاه اجتماعی مطلوبی برخوردار می باشند.

یکی از مولفه های رضایت شغلی داشتن پایگاه مطلوب در اجتماع می باشد و این امر از جمله عوامل مشوق و ترغیب کننده افراد برای حفظ و رضایت از آن شغل است . با توجه به موارد ذکر شده وبر اساس اطلاعات مندرج در جدول ۱۱، نتایج حاصل از این پژوهش در این زمینه نشان می دهد، که میانگین رضایت کتابداران از این مقوله

جدول شماره ۱۲. میانگین رضایت از سیاست ها و خط مشی مدیریت

ردیف	محتوی سوال	بسیار کم		کم		زیاد		بسیار زیاد		بی جواب		میانگین	انحراف استاندارد
		فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد		
۱	رعایت انصاف	۱۴	۶/۵۷	۱۷	۷/۹۸	۱۲۱	۵۶/۸۰	۴۳	۲۰/۱۸	۱۸	۸/۴۵	۳/۷	۱/۲۶
۲	تصمیم گیری کارکنان	۴۷	۲۲/۰۶	۵۴	۲۵/۳۵	۹۰	۴۲/۲۵	۸	۳/۷۵	۱۴	۶/۵۷	۲/۸	۱/۲۹
۳	قدرانی مدیر	۴۲	۱۹/۷۱	۴۰	۱۸/۷۷	۹۴	۴۴/۱۳	۱۸	۸/۴۵	۱۹	۸/۹۲	۳/۰۲	۱/۱۲
جمع کل		۱۰۳	۱۶/۱۱	۱۱۱	۱۷/۳۶	۳۰۵	۴۷/۷۲	۶۹	۱۰/۷۹	۵۱	۷/۹۸	۶۳۹	۱۰۰=
میانگین کل: ۹/۵۲ میانگین رضایت: ۳/۱۷													

نشان می‌دهد که مدیران و سرپرستان از نظر رعایت انصاف، اهمیت نظرات کتابداران و قدرانی از آنها در صورت کار شایسته توانسته‌اند خوب عمل کنند.

همان طوری که از اطلاعات مندرج در جدول ۱۳، بر می‌آید، نتایج پژوهش نشان می‌دهد که میانگین رضایت کتابداران در زمینه سیاست‌ها و خط‌مشی مدیریت (۳/۱۷) بوده که این عدد از حد متوسط آن بیشتر است.

جدول شماره ۱۳. میانگین رضایت از بعد ماهیت کاری

ردیف	محتوی سوال	بسیار کم		کم		زیاد		بسیار زیاد		بی‌جواب		میانگین	انحراف استاندارد
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی		
۱	احساس خستگی	۳۰	۱۴/۰۸	۲۳	۲۰/۱۸	۱۰۵	۲۹/۲۹	۱۷	۷/۹۸	۱۸	۸/۴۵	۳۱	۱/۴
۲	احساس خدمت	۰	۰	۲	۰/۹۳	۹۸	۲۶	۸۹	۴۱/۷۸	۲۴	۱۱/۲۶	۴۲	۱/۰۹
۳	احساس مسولیت	۰	۰	۰	۰	۹۱	۲۲/۷۲	۱۱۷	۵۴/۹۲	۵	۲/۳۴	۴۵	۰/۷۲
۴	استفاده از توانای	۵	۲/۳۴	۲۴	۱۱/۲۶	۱۱۱	۵۲/۱۱	۳۳	۱۵/۴۹	۴۰	۱۸/۷۷	۳۶	۱/۱
۵	استقلال و آزادی عمل	۲۹	۱۳/۶۱	۸۰	۳۷/۵۵	۶۵	۳۰/۵۱	۱۶	۷/۵۱	۲۳	۱۰/۷۹	۲۸	۱/۲
۶	چالش و رقابت	۲۲	۱۰/۳۲	۵۴	۲۵/۳۵	۹۹	۴۶/۴۷	۱۵	۷/۰۴	۲۳	۱۰/۷۹	۳۱	۱/۲۲
۷	تنوع (گوناگونی وظایف)	۱۵	۷/۰۴	۴۷	۲۲/۰۶	۹۱	۴۲/۷۲	۳۵	۱۶/۴۳	۲۵	۱۱/۷۳	۳۳۸	۱/۲۳
جمع کل		۱۰۱	۶/۷۷	۲۵۰	۱۶/۷۶	۶۶۰	۴۴/۲۶	۳۲۲	۲۱/۵۹	۱۵۸	۱۰/۵۹	۱۴۹۱	۱۰۰

میانگین کل: ۲۴/۶۸ میانگین رضایت: ۳/۵۲

دارای بینش خوبی بوده، که شغل مورد نظر را دارای استقلال، تنوع، چالش و رقابت می‌بینند. و نسبت به کار خود احساس مسولیت داشته و تا حد ممکن از توابی‌های خود در این زمینه استفاده کرده‌اند.

یافته‌های جدول ۱۳، حاکی از این است که، میانگین رضایت کتابداران در زمینه بعد ماهیت کاری حرفه خود (۳/۵۲) بوده است. بنابراین، این از حد متوسط میانگین رضایت بالاتر بوده است و نشان می‌دهد که کتابداران

جدول شماره ۱۴. ارزیابی میزان رضایت شغلی کتابداران به طور کلی

شماره پرسش	عنوان پرسش	میانگین به دست آمده در طیف لیکرت	میانگین کل	انحراف استاندارد
۱	میزان رضایت از امکانات رفاهی	۳/۰۴	۱۸/۲۴	۱/۰۷
۲	میزان رضایت از امکانات آموزشی	۲۳	۱۴/۳۸	۱/۱۶
۳	میزان رضایت از روابط انسانی	۳۸	۱۵/۴۴	۱/۳۸
۴	میزان رضایت از امنیت شغلی	۳۳	۱۰/۱	۱/۱۲
۵	میزان رضایت از پایگاه اجتماعی	۳/۰۱	۹/۰۵	۱/۳۵
۶	میزان رضایت از خط‌مشی مدیریت	۳/۱۷	۹/۵۲	۱/۲۲
۷	میزان رضایت از بعد ماهیت کاری	۳/۵۲	۲۴/۶۸	۱/۱۳
میانگین جمع کل		۳/۱۶	۴۸/۴۸	۱/۲

شغلی (۳/۳)، ۴- میزان رضایت از پایگاه اجتماعی (۳/۰۱)، ۵- میزان رضایت از خط‌مشی مدیریت (۳/۱۷)، ۶- میزان رضایت از بعد ماهیت کاری (۳/۵۲) (براساس طیف لیکرت) بالاتر از حد متوسط است ولی میزان رضایت کتابداران از امکانات آموزشی، پژوهشی و ارتقا شغلی (۲/۳) پایین‌تر از حد متوسط است. حد متوسط در طیف لیکرت عدد (۲/۵) است که در این پژوهش عدد به دست آمده ۲/۴۸ است. براساس این نتایج می‌توان فرضیه پژوهش که

برای تأیید یا رد فرضیه پژوهش، نیاز به بررسی میزان رضایت کلی کتابداران است. رضایت شغلی در این پژوهش از جنبه‌های مختلف تشکیل شده است. با توجه به اطلاعات مندرج در جدول ۱۴، که مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت، نتایج حاصل از این تجزیه و تحلیل نشان می‌دهد که میزان رضایت مندی کتابداران از ۶ مقوله: ۱- میزان رضایت از امکانات رفاهی (۳/۰۴)، ۲- میزان رضایت از روابط انسانی (۳/۸)، ۳- میزان رضایت از امنیت

براساس یافته ها، بیشترین درصد از کتابداران دارای مدرک تحصیلی کارشناسی (۶۶/۱۹ درصد) هستند. در مقایسه با پژوهشی که باقری در سال ۱۳۷۸ در برخی از کتابخانه های شهرستان کرج انجام شده متفاوت است، زیرا در آن پژوهش بیشترین درصد کتابداران مدرک دیپلم داشته اند. (محمد زاده، ۱۳۷۸) ولی یافته های پژوهش حاضر وضعیت مطلوب تری را نشان می دهد. این بیانگر این است که گرایش کتابخانه ها به جذب کتابدارانی با مدرک تحصیلی بالا بیشتر شده است. نکته مهم تر دیگر اینکه با بالا رفتن میزان تحصیلات کتابداری، رضایت شغلی آنها نیز افزایش یافته می یابد. با این نتیجه گیری به نظر می رسد با جذب هر چه بیشتر فارغ التحصیلان مقاطع تحصیلات تکمیلی به کتابخانه ها و همچنین با ارتقاء سطح تحصیلات شاغلان قبلی، میزان رضایت شغلی کتابداران افزایش خواهد یافت.

از نظر رشته تحصیلی، مشاهده شده که بیشترین شاغلان در کتابخانه ها در رشته کتابداری (۶۱/۵ درصد) تحصیل کرده اند و دارای تحصیلات رسمی کتابداری هستند. یافته ها درباره سابقه اشتغال به کار در کتابداری و در شغل فعلی، حاکی از این بود که سابقه اشتغال بیشترین تعداد کتابداران بیش از ۷ سال می باشد (۴۱/۳۲ درصد). این نشان دهنده آن است که این کتابخانه ها بیشتر دارای کتابداران متخصص و دارای سوابق خوب می باشند، که خدماتی خوبی را هم در این کتابخانه ها سرویس می دهند. و این تشابه دارد به پژوهشی که محمد زاده (۱۳۷۸) انجام داد و در آن، فارغ التحصیلان کتابداری به خدمت در کتابخانه نسبت به دیگر کارکنان، علاقه بیشتری دارند و میزان رضایت شغلی آنها بالاتر است. (محمد زاده، ۱۳۷۸) و همچنین در پژوهشی دیگر، کهن (۱۳۸۲) نشان داد که میان رضایت شغلی و رشته تحصیلی رابطه معناداری وجود دارد و کسانی که (۵۷/۴ درصد) که تحصیلات کتابداری داشته اند، نسبت به کسانی (۴۲/۶ درصد) که در رشته غیر کتابداری تحصیل کرده اند، رضایت بیشتری از خود نشان داده اند. در مقابل پژوهشی که امین پور (۱۳۷۴) انجام داد، به این نتیجه رسید که سن، جنسیت، وضعیت تاهل و رشته تحصیلی (کتابداری و غیر کتابداری) با جنبه های رضایت شغلی رابطه معناداری ندارد.

مبتنی بر رضایت بیش از ۵۰ درصد از کتابداران از شغل خود، تأیید می شود.

مقایسه نتایج پژوهش حاضر با پیشینه های پژوهش

بررسی و پژوهش های انجام شده در کشورهای غربی نشان می دهد که تجربه کاری در رضایت شغلی کتابداران موثر نبوده، از جمله در پژوهشی که د. الیا (۱۹۷۹) انجام داد. (D elia, 1979) و همچنین در پژوهشی دیگر که اسامل و اسرید (۱۹۸۰) انجام دادند، به این نتیجه دست یافتند که تفاوت معنا داری در رضایت شغلی گروه های سنی مختلف مشاهده نمی شود. (Roberts, 1973) در مقابل رابتر (۱۹۷۳) در پژوهش خود به این نتیجه دست یافت که کتابداران با افزایش سابقه کار در کتابخانه های محل خدمت خود رضایت شغلی بیشتری از خود نشان می دهند. (Roberts, 1973) یا وگن و دان (۱۹۴۷) در پژوهش های خود به این نتیجه دست یافتند که کتابداران جوان کمتر از افراد مسن تر از شغل خود راضی هستند. (Vaughn, 1974)

از جهت شرایط کاری پژوهشی که کایا (۱۹۹۵) انجام داد، به این نتیجه رسید که در کتابخانه های دانشگاهی، کتابداران از جهت شرایط محیطی، انجام کار، کسب احترام و تأمین شغلی، ارتقاء دستمزد، پایگاه اجتماعی ... ناراضی اند ولی کتابداران شاغل در کتابخانه های تخصصی از شرایط بهتری برخوردار هستند. (کایا، ۱۳۷۵) و همچنین در پژوهشی دیگر که نزوتا (۱۹۸۷) انجام داد، به این نتیجه دست یافت که کتابداران از مزایای دریافتی، محیط فیزیکی کار و امکانات و فرصت های پیشرفت، رضایت اندکی دارند و بیشترین رضایت آنها مربوط به استقلال، فعلیت و امنیت شغلی است. (Nzotte, 1987)

یافته های پژوهش حاضر و مقایسه آن با پیشینه های خارجی نشان می دهد که کتابداران در کتابخانه های سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران را بیشتر زنان تشکیل می دهد تا مردان (متشکل از ۱۴۸ زن و ۶۵ مرد) و رضایت کتابداران در متغیر های مانند: امکانات آموزشی و پژوهشی، ارتقاء شغلی کمتر از حد متوسط هستند در صورتی که بقیه مولفه ها مانند: امکانات رفاهی و مادی، روابط انسانی، امنیت شغلی، پایگاه اجتماعی و ماهیت کاری بیشتر می باشد.

معیشتی کتابداران از ضرورت‌های است که توجه ویژه مسوولان مربوطه را طلب می‌کند؛ زیرا هرچه کتابداران از امکانات رفاهی، تسهیلات آموزشی بهرمنند شوند و زمینه ای فراهم شود که در محیط آرام کار کنند به همان اندازه مراجعان از سرویس دهی بهتری بهره مند خواهند شد که این از بوجود آمدن رضایت شغلی کتابداران است.

پیشنهادهات :

با توجه به نتایج تحقیق حاضر و پیشنهادهات کتابداران، پیشنهاد می‌شود که مدیریت امور کتابخانه‌های سازمان فرهنگی هنری شهرداری تهران به موارد زیر توجه جدی داشته باشند:

- ۱- ایجاد شرایط مساعد و مطلوب در محیط کار و تعیین حقوق و مزایای کافی برای کتابداران.
- ۲- ایجاد امکانات آموزشی برای پیشرفت شغلی کتابداران چه از جنبه تخصصی و چه از جنبه ارتقاء شغلی.
- ۳- انتخاب و انتصاب مدیران دلسوز و متخصص برای مدیریت موجود در کتابخانه‌ها.
- ۴- توجه جدی به ایجاد امکانات لازم برای ارتقاء سطح علمی کتابداران از طریق برگزاری همایش‌های تخصصی، کارگاه‌های آموزشی.
- ۵- مشارکت دادن کتابداران در تصمیم‌گیری‌های اساسی و مرتبط با حوزه کاری به طوری که منجر به خلاقیت و نوع آوری می‌شود.
- ۶- برقراری امنیت شغلی برای کتابداران با فراهم آوری شرایط مطلوب.
- ۷- حمایت و پشتیبانی از پژوهش‌ها و تالیفات کتابداران و فراهم آوردن امکانات لازم برای اجرای طرح‌های تحقیقاتی توسط کتابداران.
- ۸- فراهم آوردن فرصت‌های مناسب برای ادامه تحصیل کتابداران که منجر به خدمات بهتر می‌شود.
- ۹- توجه مدیران کتابخانه‌ها به قدرتانی از عملی از کتابداران در صورت انجام کار شایسته .

منابع

امین پور، فاطمه (فریبا)، (۱۳۷۴). "بررسی رابطه میان ویژگی‌های شخصیتی مدیران کتابخانه‌های دانشگاهی علوم پزشکی کشور با رضایت شغلی آنها".

رضایت شغلی کتابداران برحسب امکانات آموزشی و امنیت شغلی نیز بررسی شد و مشخص گردید که کتابداران سازمان فرهنگی هنری از این جنبه، پایین‌تر از حد متوسط قرار دارند. این تشابه دارد به پژوهشی که باقری (۱۳۷۸) انجام داده و به این نتیجه رسیده که رضایت از امکانات رفاهی و بهداشتی، امکانات آموزشی، ارتقاء شغلی و میزان امنیت شغلی پایین‌تر از حد متوسط قرار دارند. (باقری، ۱۳۷۸) و همچنین کهن (۱۳۸۲) که در پژوهشی نتیجه گرفت میزان رضایت کتابداران از روابط انسانی موجود و سیاست‌ها و خط‌مشی‌ها مدیریت بیش از حد متوسط بوده است، در حالی که بقیه مولفه‌ها (امکانات رفاهی و مادی، امکانات آموزشی، ارتقاء شغلی، امنیت شغلی و پایگاه اجتماعی) کمتر از حد متوسط است (کهن، ۱۳۸۲). در مقابل حریری (۱۳۸۰) در پژوهشی که در کتابخانه‌های مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی با سایر کتابخانه‌های تابع وزارت علوم، تحقیقات و فناوری انجام داد به این نتیجه دست یافت که تنها از بعد شرایط فیزیکی و رفاهی، رضایت کتابداران دانشگاه‌های تابع وزارت علوم به نحو معنی‌داری بیش از کتابداران دانشگاه آزاد اسلامی است.

نتیجه‌گیری

در یک جمع‌بندی کلی، کتابخانه‌های عمومی جزو ملزومات یک جامعه مردم‌سالار و آزاد هستند و معمولاً آزادی و آبادی هر جامعه‌ای مرهون خدمات کتابخانه‌های عمومی است. براساس استانداردهای منتشر شده رضایت شغلی شاخص مناسبی برای برنامه‌ریزی خدمات و انگیزه‌ای برای حرکت بسوی کمال است. با توجه به نقش فعال کتابداران در حرفه کتابداری به نظر می‌رسد، بررسی مسایل و مشکلات آنان در محیط کاری و اهتمام به رفع نارسایی موجود، اثرات مطلوبی در بهینه‌سازی خدمات کتابخانه‌های عمومی دارد. نارضایتی کتابداران که شاغلان کتابخانه‌ها را تشکیل می‌دهند، مسوولان مربوطه را به متوجه وظایف سنگین‌تر تامین‌خواسته‌های معنوی و مادی آنان می‌کند. ارتقاء سطح تحصیلات کتابداران، حمایت از تالیفات و پژوهش‌های آنان، ارج نهادن به پایگاه و شان آنها، فراهم آوردن امکانات رفاهی و مادی، وسایل

- reference librarians in university libraries. journal of academic librarianship' (4jul. 1978): 134-143.
- Delia. Eorge p" (1979). the determinants of job satisfaction among beginning librarians. ". library quarterly 'vol. 49. No. 3 (1979): 283-309.
- Horenstein. bonnie. (1993). "job satisfaction of academic librarians: an examination of the relationships between satisfaction' faculty status 'and participation." college & research libraries. vol. 54 , No. 3 (1993): 255-269.
- Nzotte. brigss c. (1987)." acomparative study of the job satisfaction of Nigerian librarians".inter national library review. No. 19 (1987):161-173.
- pry bil. Lawrence D. (1973). job satisfaction hn relation to job performance and occuppa tional level". Personsal journal ' No. 51. (1973): 94-100.
- Roberts. Norman. (1973)." GRADUATES IN ACADEMIC LIBRARIES ":ASURVEY OF PAST STUDENT OF THE POST - Graduate school of librarianship AND INFORMATION STUDIES. SHEFFIED UNIVER SITY.LIBRARIANSHIPE.NO. 5 (APR. 1973): 97-115.
- Scaml. Richardw; sread. bette ann. (1980)." Astudy of agennd tenure as it per tains to job satisfaction." No. 1 (spring 1980): 3-18.
- Vaughn. William j; dunn. j. d. (1974)." Astudy of job satisfaction in six. university libraries college and reseach libraries. No. 35 (may 1974): 163-177.
- wahba. Susanne p. (1973)" job satisfaction of librarians: acomparison between men and woman". college and research libraries. No. 36. (jan. 1973): 45-51.
- پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران.
- باقری، فاطمه، (۱۳۷۸) "بررسی میزان رضایت شغلی کتابداران کتابخانه های تخصصی و دانشگاهی (دولتی) شهر ستان کرج"، پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران .
- حریری، نجلا، (۱۳۸۱) "مقایسه میزان رضایت شغلی کتابداران شاغل در کتابخانه های مرکزی دانشگاه آزاد اسلامی با سایر دانشگاهها". فصلنامه کتاب، دوره سیزدهم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۸۱، ۷۲-۹۰.
- حریری، نجلا، (۱۳۷۴) "تاثیر جنسیت و دیگر ویژگیهای جمعیت شناختی در رضایت شغلی کتابداران دانشگاهی". فصلنامه کتاب، دوره چهاردهم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۸۲، ص ۳۵-۴۹.
- دری منش، مهناز، (۱۳۷۴) "بررسی میزان رضایت شغلی کتابداران کتابخانه های تخصصی شهر تهران"، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران .
- کایا، ابرو، (۱۳۷۵) " رضایت شغلی کتابداران کشور های در حال توسعه". ترجمه اسدالله آزاد در گزیده مقالات ایفلا (ترکیه : ۲۶۲ اوت ۱۹۹۵)؛ زیر نظر عباس حری؛ به همت تاج الملوک ارجمند. تهران: کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۷۵. ص ۹-۱۹.
- کهن، فرحناز، (۱۳۸۲) " رضایت شغلی کتابداران کتابخانه ملی ایران"، فصلنامه کتاب، دوره شانزدهم، شماره اول، بهار ۱۳۸۲: ص ۶۳.
- محمد زاده، فرید، (۱۳۷۸) " بررسی میزان رضایت شغلی نیروی انسانی شاغل در کتابخانه های تابعه دانشگاه های علوم پزشکی تهران، شهید بهشتی و ایران". پایان نامه کارشناسی ارشد کتابداری و اطلاع رسانی پزشکی، دانشکده مدیریت و اطلاع رسانی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی ایران .
- chew. Steren' (1979). acompartuve study of job satisfaction catalogers and